

הלכות אישות פרק כג

א. האשה שהתנת על בעלה לבטל זכות מדברים שזוכה בהן הבעל אם כתב לה ועודה ארוסה, קדם הנשואין אינו צריך לקנות מידו, אלא כל מה שכתב לה קים; ואם כתב לה אחר נשואין, צריך לקנות מידו.

ב. התנה עמה קדם ארוסין, שלא יהיה לו דין ודברים בנכסיה אם מכרה ונתנה, מכרה קים ונתנה קימת; אבל אוכל פרותיהן, כל זמן שהן ברשותה. ואם קנו מידו כשהיא ארוסה, שאין לו דין ודברים בנכסיה הרי סלק עצמו מגוף הקרקע, ואין לו בנכסיה פרות לעולם; ואפלו ערער על קנינו ואמר, לא עלה בדעתי שאין לי פרות מפני קנין זה, אלא שאם מכרה מכרה קים, שאין אדם נושא אשה בלא נכסים אין שומעין לו, אלא כבר סלק עצמו מגוף הקרקע.

ג. התנה עמה שלא יאכל פרות נכסיה הרי זה אינו אוכל פרותיהן; אבל מוכרין את הפרות, ולוקחין בהן קרקע, והוא אוכל פרותיה, שלא סלק עצמו אלא מפרות נכסים אלו בלבד.

ד. התנה עמה שלא יאכל פרות נכסיה, ולא פרי פרותיהן לוקחין הפרות, וקונין בהם קרקע, ולוקחין פרות קרקע זו, וקונין בהם קרקע שניה; והוא אוכל פרות אלו, שהן פרי פרי פרות. וכן הדבר תמיד, עד שיתנה עמה שלא יהיה לו לא פרות ולא פרי פרותיהן עד עולם, ואחר כך לא יהיה לו פרות, בחייה; אבל אם מתה, יירש הכל.

ה. התנה עמה שלא יירשנה הרי זה לא יירשנה, אבל אוכל פרות בחייה. וכן אם התנה עמה שיירש מקצת נכסיה, וכן אם התנה עמה שאם מתה בלא בנים, יחזרו נכסין לבית אביה הכל קים.

ו. במה דברים אמורים, בשתנה עמה קדם שתנשא: שהנחלה הבאה לו לאדם שלא ממשפחתו מתנה עליה שלא יירשנה, קדם שתהיה ראויה לו; אבל אם התנה עמה אחר שנשאת תנאו בטל, ויירשנה כמו שבארנו.

ז. התנה עמה אחר נשואין, שלא יהיה לו דין ודברים בנכסיה, ולא בפרי פרותיהן עד עולם בחייה, ובמותה הרי זה אינו אוכל פרות כלל; אבל אם מתה, יירשנה כמו שבארנו.

ח. הבעל שהוציא הוצאות על נכסי מלוג, בין שהוציא מעט ואכל פרות הרבה, בין שהוציא הרבה ואכל פרות מעט, אפלו אכל גרגרת אחת דרך כבוד, או שאכל דינר אחד אפלו שלא דרך כבוד, ואפלו לא לקח בפרות מה שהוציא אלא חבלה שלזמורות מה שהוציא הוציא, ומה שאכל אכל. וכן אם נפלו לה כספים במקום רחוק, והוציא עליהן הוצאות עד שהביאן, או עד שהוציאן מיד מי שהיו אצלו, ולקח בהן קרקע, ואכל פרותיה כשעור מה שהוציא הוציא, ומה שאכל אכל.

ט. הוציא ולא אכל, או שאכל פחות מפשעור שמין כמה השביח, ושואלין אותו כמה הוציא: אם השביח יתר על ההוצאה ישבע בנקיטת חפץ כמה הוציא, ונוטל ההוצאה; ואם ההוצאה יתרה על השביח אין לו מן ההוצאה אלא כשעור השביח, ובשבועה.

י. בַּמָּה דְּבָרִים אֲמֹרִים, בַּמִּגְרָשׁ. אֲבָל הָאִשָּׁה שְׁמֹרְדָה עַל בַּעֲלָהּ אוֹ שְׁמֵאנָה אֶפְלוּ אֲכָל הָרֶבֶה, שְׁמִין לוֹ כַּמָּה אֲכָל, וּפּוֹחֲתִין אוֹתוֹ מִמָּה שְׁרָאוּי לָתֵן לוֹ מִן הַהוֹצָאָה אַחֵר שִׁישְׁבֵּעַ, וְנוֹטְלוֹ: שְׁלֹא הִקְנָה לָהּ, כִּדִּי שְׁתַּטֵּל וְתִצָּא מֵעֲצָמָהּ. וְכֵן הַמוֹצִיא הוֹצִיאוֹת עַל נִכְסֵי אִשְׁתּוֹ קִטְנָה, וּמֵאנָה רוֹאִין כַּמָּה אֲכָל וְכַמָּה הוֹצִיא וְכַמָּה הִשְׁבִּיחַ, וְשְׁמִין לוֹ כַּעֲרִיס: שְׁהָרִי בְרָשׁוֹת יִרְדּוּ.

יא. מִנְהֻגוֹת רַבּוֹת יֵשׁ בְּנִדּוּנֶיהָ יֵשׁ מְקוֹמוֹת שְׁנֵהֲגוּ שִׁיכְתְּבוּ בִּכְתָּבָה הַנִּדּוּנֶיהָ, בִּיתֵר עַל דְּמִיָּה בְּשָׁלִישׁ אוֹ בַחֲמִישׁ אוֹ בַּמַּחְצָה, כְּגוֹן שֶׁתְּהִיָּה נִדּוּנֶיהָ מֵאָה, וְכוֹתְבִים שֶׁהִכְנִיסָה לוֹ מֵאָה וַחֲמִשִּׁים כִּדִּי לְהַרְבּוֹת בְּפָנֶי הָעַם; וְכִשְׁתְּבוֹא לַגְּבוֹת, לֹא תִגְבֶּה אֲלֵא הַמֵּאָה.

יב. וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שְׁנֵהֲגוּ לְכַתֵּב בְּפָחוֹת, וְאִם פֶּסֶקָה לְהוֹצִיא לוֹ בַּמֵּאָה פְּלִים, נוֹתֶנֶת שׁוּוֹה מֵאָה וְעֶשְׂרִים אוֹ מֵאָה וַחֲמִשִּׁים, וְכוֹתְבִין שֶׁהִכְנִיסָה לוֹ מֵאָה. וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שְׁנֵהֲגוּ לְכַתֵּב שׁוּוֹה בְּשׁוּוֹה. וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שְׁנֵהֲגוּ שִׁיתֵּן הָאִישׁ מְעוֹת לְפִי הַנִּדּוּנֶיהָ, דְּבַר קָצוֹב שֶׁתִּתְקַשֵּׁט בּוֹ הַפֶּלֶה וְתִקְנָה בּוֹ בְּשָׂמִים וְכִיּוֹצֵא בָהֶן. וְיֵשׁ מְקוֹמוֹת שְׁנֵהֲגוּ שִׁיכְנִים הָאִישׁ שׁוֹם מִשְׁלוֹ לְאִשָּׁה, יִצְטָרֵף לְנִדּוּנֶיהָ לְהַתְנַאוֹת בּוֹ.

יג. הַנוֹשֵׂא סֶתֶם, כּוֹתֵב וְנוֹתֵן כַּמִּנְהֵג הַמְּדִינָה; וְכֵן הִיא שְׁפִסְקָה לְהַכְנִיס, נוֹתֶנֶת כַּמִּנְהֵג הַמְּדִינָה; וְכִשְׁתְּבוֹא לַגְּבוֹת כְּתִבְתָּהּ, מַגְבִּין לָהּ מֵה שֶׁבִּכְתָּבָתָהּ כַּמִּנְהֵג הַמְּדִינָה. וּבְכָל הַדְּבָרִים הָאֵלּוּ וְכִיּוֹצֵא בָהֶן, מִנְהֵג הַמְּדִינָה עֵיקָר גְּדוֹל; וְעַל פִּי דִנִּין וְהוּא, שִׁיְהִיָּה אוֹתוֹ מִנְהֵג פֶּשׁוּט בְּכָל הַמְּדִינָה.

יד. אִישׁ וְאִשָּׁה שֶׁהָיוּ בִּינֵיהֶם שְׂדוּכִין וְאָמַר לָהּ, כַּמָּה אֶתְּ מַכְנִסֶּת לִי, כֶּךָ וְכֶךָ; וְאָמְרָה לוֹ, כַּמָּה אֶתְּהָ נוֹתֵן לִי אוֹ כּוֹתֵב לִי, כֶּךָ וְכֶךָ; וְכֵן הָאֵב שְׁפִסֵּק עַל יָדֵי בְנוֹ וּבִתּוֹ, כַּמָּה אֶתְּהָ נוֹתֵן לְבָנִי, כֶּךָ וְכֶךָ; וְכַמָּה אֶתְּהָ נוֹתֵן לְבִתִּי, כֶּךָ וְכֶךָ; וְעִמְדוֹ וְקִדְשׁוֹ: קָנוּ אוֹתָן בְּדְבָרִים, וְאֵף עַל פִּי שְׁלֹא הָיָה בִּינֵיהֶן קִנְיָן מִיָּדָם; וְאֵלּוּ הֵן, הַדְּבָרִים הַנִּקְנִין בְּאֻמִּירָה.

טו. בַּמָּה דְּבָרִים אֲמֹרִים, בְּשִׁפְסָק הָאֵב לְבִתּוֹ, בֵּין גְּדוֹלָה בֵּין קִטְנָה, וּפִסֵּק הָאֵב הָאֲחֵר לְבָנוֹ, וּבִנְשׁוּאִין רֵאשׁוֹנִים שְׂדַעְתּוֹ שְׁלֹאֲדָם קְרוּבָה אֲצֵל בְּנוֹ, וּמִרְבַּ שְׂמִחָתוֹ בְּנִשׁוּאִין הָרֵאשׁוֹנִים גָּמַר וּמִקְנָה לוֹ בְּאֻמִּירָה; אֲבָל אֵח שְׁפִסֵּק לְאַחֹתוֹ, אוֹ אִשָּׁה שְׁפִסְקָה לְבִתָּהּ, וְכֵן שְׂאֵר קְרוּבִים, אוֹ הָאֵב שְׁפִסֵּק לְבָנוֹ אוֹ לְבִתּוֹ בְּנִשׁוּאִין שְׁנִיִּים לֹא קָנוּ אוֹתָן הַדְּבָרִים, עַד שִׁיקְנוּ מִיָּדֵי הַפּוֹסֵק שְׁנֵתֵן כֶּךָ וְכֶךָ.

טז. הָאֵב שְׁפִסֵּק עַל יָדֵי בִתּוֹ, לֹא קָנָה הַבֵּת הַמִּתְּנָה עַד שִׁיכְנֶס אוֹתָהּ בַּעֲלָהּ; וְכֵן הַבֵּן, לֹא קָנָה עַד שִׁיכְנֶס: שְׁפָל הַפּוֹסֵק, אֵינוֹ פּוֹסֵק אֲלֵא עַל מִנָּת לְכַנֵּס. לְפִיכֶךָ הַפּוֹסֵק מְעוֹת לַחֲתָנוֹ, וּמֵת קֶדֶם שִׁיכְנֶס, וְנִפְלָה לְפָנֶי אַחִיו לִיבּוֹם יָכוֹל הָאֵב לֹאֲמַר לִיבָם, לְאַחִידִי הִיִּיתִי רוֹצֵה לָתֵן, וְלֶךְ אֵינִי רוֹצֵה לָתֵן: וְאֶפְלוּ הָיָה הָרֵאשׁוֹן עִם הָאָרֶץ, וְהַשְּׁנִי חָכָם; וְאֵף עַל פִּי שֶׁהִבֵּת רוֹצֵה בּוֹ.

יז. הַפּוֹסֵק מְעוֹת לַחֲתָנוֹ, וְהִלֵּךְ הָאֵב לְמְדִינָה אַחֶרֶת יָכוֹלָה הִיא לֹאֲמַר לְבַעַל, אֲנִי לֹא פִסְקִיתִי עַל עֲצָמִי, מֵה אֲנִי יָכוֹלָה לַעֲשׂוֹת, אוֹ כֵּנֶס בְּלֹא נִדּוּנֶיהָ, אוֹ פְטָרָנִי בָּגֵט; אֲבָל אִם פִּסְקָה הִיא עַל עֲצָמָהּ, וְלֹא הִגִּיעָה יָדָהּ הָרִי זֶה יוֹשֶׁבֶת עַד שֶׁתִּמָּצֵא מֵה שְׁפִסְקָה, אוֹ עַד שֶׁתָּמוּת.

יח. וְלָמָּה לֹא תִפְטֹר עֲצָמָה בְּמִרְדּוֹת: שֶׁהַמּוֹרֶדֶת כְּשֶׁהִיא אָרוּסָה
הַבֶּעַל רוֹצֵה לְכַנְסָהּ, וְהִיא אֵינָה רוֹצֵה; אֲבָל זֶה אֵין הַבֶּעַל רוֹצֵה
בָּהּ, עַד שֶׁתֵּתֵן הַנְּדוּנָּה שְׁפָסְקָה, וְהִיא רוֹצֵה בּוֹ, שֶׁהָרִי הִיא
אוֹמֶרֶת לוֹ אוֹ כָּנַס אוֹ פָּטַר. בְּמָה דְּבָרִים אָמוּרִים, בְּגִדּוּלָהּ;
אֲבָל קִטְנָה שְׁפָסְקָה עַל עֲצָמָה כּוֹפִין אוֹתוֹ לִתֵּן גֹּט, אוֹ יְכַנֵּס
בְּלֹא נְדוּנָּה.

יט. הַנוֹשֵׂא אֶת הָאִשָּׁה, וּפְסָקָה עָמוּ שִׁיחִיָּה זֵן אֶת בִּתָּה כֶּךָ וְכֶךָ
שָׁנִים חַיִּב לְזוֹנָה אוֹתָם הַשָּׁנִים שֶׁקָּבַל עַל עֲצָמוֹ: וְהוּא, שִׁיתְּנוּ
עַל דְּבַר זֶה בְּשַׁעַת קְדוּשֵׁין. אֲבָל שְׁלֹא בְּשַׁעַת קְדוּשֵׁין עַד שִׁיקְנוּ
מִיָּדוֹ, אוֹ שִׁיכְתֹּב בְּשֹׁטֶר וְכִיּוּצָא בּוֹ, כִּמוֹ שִׁיתְּבָאֵר בְּהַלְכוֹת מִקָּח
וּמִמְכָּר.

כ. נִתְגַּרְשָׁה בְּתוֹךְ הַשָּׁנִים שֶׁקָּבַל עַל עֲצָמוֹ לְזוֹן אֶת בִּתָּהּ, וְנִשְׂאָת
לְאַחֵר, וּפְסָקָה עָמוּ שִׁיחִיָּה זֵן אֶת הַבֵּת כֶּךָ וְכֶךָ שָׁנִים לֹא יֹאמַר
הָרֹאשׁוֹן, אִם תָּבוֹא לְבֵיתִי אֲזוּנָהּ, אֵלֹא מוֹלִיךְ מְזוֹנוּתֶיהָ לְמָקוֹם
שֶׁהִיא שָׁם, אִמָּה. וְכֵן לֹא יֹאמְרוּ שְׁנֵיהֶם, הָרִי אֲנוּ זִנִּין אוֹתָהּ
כְּאַחַת; אֵלֹא אֶחָד זָנָה, וְאַחֵד נוֹתֵן לָהּ דְּמֵי מְזוֹנוֹת.

כא. נִשְׂאָת הַבֵּת בְּתוֹךְ זְמַן זֶה, הַבֶּעַל חַיִּב בְּמְזוֹנוּתֶיהָ; וּבִעֲלִי
אִמָּה שְׁנֵיהֶם, כָּל אֶחָד מֵהֶן נוֹתֵן לָהּ דְּמֵי מְזוֹנוֹת. מֵתוּ אֵלוּ
שְׁפָסְקוּ לְזוֹן אוֹתָהּ אִם קָנוּ מִיָּדוֹן, אוֹ שֶׁחַיִּב עֲצָמוֹ בְּשֹׁטֶר הָרִי
זֶה כְּבִעַל חוֹב בְּשֹׁטֶר, וְטוֹרֶפֶת מְזוֹנוּתֶיהָ מִנְּכָסִים הַמְּשַׁעֲבָדִים
עַד סוֹף הַזְּמַן שְׁפָסְקוּ; וְאִם פָּסְקוּ בְּשַׁעַת הַקְּדוּשֵׁין, וְלֹא הָיָה
שָׁם קִנְיָן הָרִי הֵם דְּבָרִים שְׁלֹא נִתְּנוּ לְהַפְתֵּב, וְאֵינָה טוֹרֶפֶת
בְּמְזוֹנוּתֶיהָ.